

prof. dr hab. Mariola Cieniawa-Puchała

Katedra Fortepianu

Akademia Muzyczna w Krakowie

Kraków, 05.07.2019

Recenzja pracy doktorskiej

Pani mgr Julii Kociuban

Temat rozprawy: „ Emanacja charakterystycznych cech stylistycznych francuskich impresjonistów i ich znaczenie w procesie kształtowania Sonaty fortepianowej Witolda Lutosławskiego”

Promotor: **dr hab. Mariusz Drzewicki, prof. AM w Łodzi**

Zlecniodawca recenzji:

Akademia Muzyczna w Łodzi, Wydział Fortepianu, Organów, Klawesynu, Muzyki Dawnej i Jazzu , pismo z dnia 6 maja 2019 r. Zlecenie podjęte zgodnie z Uchwałą nr Rady Wydziału nr 75II/2017/2018 z dnia 19.09.2018 r.

Podstawowe dane o Doktorantce

Pani Julia Kociuban urodziła się 18 stycznia 1992 w Krakowie. Studia pianistyczne ukończyła z wynikiem celującym w 2013 roku na Uniwersytecie Muzycznym Fryderyka Chopina w Warszawie. Studia podyplomowe odbyła w Universität Mozarteum w Salzburgu w klasie fortepianu prof. Pavla Gililova .

Doktorantka jest laureatką wielu prestiżowych konkursów pianistycznych . Już od dziecka postrzegana była jako wyjątkowy talent muzyczny. W czasie nauki szkolnej otrzymała następujące nagrody : Grand Prix na XVI Międzynarodowym Konkursie Pianistycznym im. J.S. Bacha w Gorzowie Wlkp.(2002) , Grand Prix V Międzynarodowego Konkursu im. F. Chopina w Narwie (Estonia - 2004), I miejsce Międzynarodowego Konkursu im. M. Magina w Paryżu (2005), I miejsce III międzynarodowego Konkursu Chopinowskiego dla dzieci w Jeleniej Górze (2005) , I miejsce Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego w St.Petersburgu (2007). W kolejnych została laureatką : I miejsca Ogólnopolskiego Konkursu Pianistycznego im. F. Chopina w Warszawie (2008) , III miejsca III Europejskiego Konkursu Pianistycznego w Caen (Francja – 2011) , III miejsca oraz Nagrody Specjalnej XXII Międzynarodowego Konkursu im. W. A. Mozarta w Salzburgu (2016) , III miejsca Międzynarodowego Konkursu Pianistycznego im .Isang Yunga w Tongyeong (Korea Płd. 2017) , Nagrody Arturo Benedetti Michelangeli podczas Akademii Pianistycznej w Eppan (Włochy- 2017)

Pianistka koncertowała jako solistka i kameralistka w ramach wielu renomowanych festiwali muzycznych m.in. Wielkanocny Festiwal im. L. van Beethovena w Warszawie, Festiwal Pianistyczny Young Euro Classic w Berlinie, Międzynarodowy Festiwal Chopinowski w Dusznikach , Kissinger Sommer w Bad Kissingen. Występowała w znanych salach koncertowych : Herkulesaal w Monachium, Konzerthaus w Wiedniu i Berlinie .

Współpracowała ze znanymi orkiestrami symfonicznymi (m.in. Bonn, Hamburg, Wiedeń) oraz wybitnymi dyrygentami polskimi i zagranicznymi: J. Maksymiuk,, T.Wojciechowski, Ł. Borowicz, M. Pijarowski, H. Graf, N. Jarwi, K. Jarwi, L.Shani, H.Beissel, A.Shokhakimov.

Julia Kociuban posiada w swoim dorobku nagrania dla Polskiego Radia i Telewizji, austriackiego ORF, niemieckiego BR-Klassik oraz francuskiego radia „France musique’.

W roku 2014 dokonała nagrania płyty wydanej przez firmę DUX zawierającej utwory R. Schumanna, F. Chopina i G. Bacewicz .

Doktorantka od października 2017 zatrudniona jest jako asystent w Katedrze Fortepianu Akademii Muzycznej w Łodzi. Jej działalność dydaktyczna obejmuje także prowadzenie pianistycznych kursów i warsztatów na terenie Europy.

OCENA PRACY DOKTORSKIEJ

Praca doktorska Pani mgr Julii Kociuban pod tytułem: " Emanacja charakterystycznych cech stylistycznych francuskich impresjonistów i ich znaczenie w procesie kształtowania Sonaty fortepianowej Witolda Lutosławskiego" składa się z dzieła artystycznego zarejestrowanego na nośniku elektronicznym oraz opisu, stanowiących łącznie pracę pod wspomnianym tytułem.

Dzieło artystyczne zawiera nagranie dwóch utworów: Sonatiny Mauric'a Ravela oraz Sonaty na fortepian (1934) Witolda Lutosławskiego. W dokumentacji brak jest informacji o dacie i miejscu dokonanej rejestracji utworów.

Po wysłuchaniu przedstawionej do oceny płyty z satysfakcją można stwierdzić ,że w osobie Doktorantki mamy do czynienia z pianistką wysokiej próby. W obydwu utworach mgr Julia Kociuban prezentuje swoje wspaniałe możliwości pianistyczne zarówno w zakresie techniki gry , jak i wyrazu artystycznego. Nagranie posiada cechy indywidualnego ,ekspresyjnego odczytania obydwu utworów mocno oddziałujących na słuchacza.

Już w pierwszym utworze nagrany na płycie- Sonatinie M.Ravela – słyszymy , jakie są dominujące cechy pianistyki Doktorantki. Gra Julii Kociuban pełna jest ekspresji oraz przepełniona emocjonalnością i temperamentem. Część I Sonatiny posiada w interpretacji Pianistki fragmenty o mocno romantyzującym charakterze. Julia Kociuban dość swobodnie operuje czasem muzycznym. Osobiście oczekiwałam utrzymania w całej części jednakowej dyscypliny metrycznej. Pod względem pianistycznym I część wykonana jest bardzo starannie i czytelnie w prezentacji struktur wielowarstwowych. Doktorantka zachowuje dobre proporcje poszczególnych planów, zachowując jasną barwę głosu sopranowego oraz wykazuje szczególne wyczulenie na barwę tonacji. W części II Julia Kociuban chcąc zapewne podkreślić charakter Menueta wydłuża w czasie niektóre dźwięki. Pomysł ten nie do końca koresponduje z klasyczną elegancją i prostotą wyrazu oczekiwaną od muzyki Ravela. Bardziej wskazane byłoby różnicowanie wartości istotnych za pomocą dynamiki . Najbliższa rozumieniu stylu kompozytora wydaje się być w moim odczuciu III część Sonatiny o bardzo trafionym charakterze. Podobnie jak w części I Doktorantka zachowuje tu właściwe proporcje pomiędzy planami wielowarstwowej faktury i ładnie buduje napięcia wyrazowe. Część ta jest w interpretacji Julii Kociuban pełna żywiołowości i temperamentu, „roziskrzona” i nasycona kolorem poszczególnych rejestrów fortepianu. Tym samym staje się prawdziwym „ obrazem nastroju”.

Sonata Witolda Lutosławskiego w całościowym odbiorze interpretacji Doktorantki jest bardzo interesująca. Wymienione już przy powyższym omówieniu Sonatiny Ravela walory warsztatowe i artystyczne Pianistki znajdują i w tym utworze swoje potwierdzenie. Słyszymy dzieło znakomicie wykonane pod względem technicznym, równocześnie niosące ogromny ładunek różnego typu ekspresji, wyrazu i koloru. Część I Sonaty Lutosławskiego, trudna i bogata fakturalnie zaprezentowana jest w sposób klarowny: we fragmentach motorycznych słysząc świetną artykulację, a odcinki o cechach imitacyjnych są dzięki właściwej dynamice dobrze uwypuklone. Wydaje się, że dogłębna znajomość utworu wynikająca z przeprowadzonej w części opisowej analizy formalnej pozwoliła Doktorantce na właściwe odczytanie i przekazanie treści strukturalnych i wyrazowych. Julia Kociuban potrafiła doskonale wyważyć dynamicznie poszczególne plany wielowarstwowej faktury nadając im właściwą hierarchię ważności i plastyczność. Nadrzędna linia melodyczna w górnych rejestrach fortepianu posiada odmienny, jasny koloryt, a współbrzmienia basowych planów dolnych ładnie eksponują barwy harmoniczne. Pod palcami Pianistki fortepian brzmi pięknie, chwilami niemal symfonicznie we fragmentach o gęstej, bogatej fakturze. Szczególnie urokliwe są w interpretacji Doktorantki epizody liryczne w dynamice piano. Przynoszą one spokój i „wytchnienie” po fragmentach o odmiennym, nasyconym dynamicznie i ekspresyjnie charakterze. Jedynym elementem gry w części I, który budzi pewne wątpliwości jest dla mnie zbyt nagłe w dynamice budowanie kulminacji przy równoczesnym stosowaniu efektu przyspieszania. Wybijałe na krótkich odcinkach crescendo łączy się z accelerando. Pomysł ten –często w części I występujący–nie służy moim zdaniem jej harmonijnemu odbiorowi. Dużo lepiej pod tym względem kształtowane są kolejne części Sonaty. Część II jest o wiele trafniej „wyważona” w dozowaniu ekspresji w czasie. Mamy tu do czynienia z pewną powściągliwością emocjonalną, która pozwala na naturalne oddanie piękna liryzmu tematycznego i bogatej wyrazowo dynamiki. W części tej Doktorantka osiąga pełnię równowagi pomiędzy ekspresją, a szczerą prostotą wypowiedzi, prezentuje bardzo dobrze zaplanowaną i zrealizowaną pedalizację, wrażliwość na barwę tonacji i koloryt rejestrów fortepianu. Szczególnie pięknie brzmią nasyczone, ciemne w barwie oktawy w basie. Pianistka wspaniale operuje czasem muzycznym, który wypełnia właściwą dynamicznie, przejrzystą realizacją płaszczyzn brzmieniowych. Trzecia część Sonaty posiada wyraźny rys pod względem rodzajów charakterów. Świetnie uchwycony jest ich dualizm: od scherzando do liryki. Julia Kociuban efektownie i z wielką wirtuozowską precyzją realizuje wymagające artykulacyjnie fragmenty figuracji szesnastkowych, przeciwstawiając je fragmentom o nasyceniu fakturalnym, w których w sposób konsekwentny buduje gęste „orkiestrowe” kulminacje. Stosuje bardzo sugestywne zróżnicowania dynamiczne. Dynamika wpisuje się przy tym znakomicie i współdziała w oddaniu kolorytu rejestrowego. Sonata w wykonaniu Doktorantki kończy się pięknie. Kilkanaście ostatnich taktów brzmi wyjątkowo urokliwie- spokojnie i melancholijnie – wieńcząc tę pełną ekspresji i wyrazu interpretację.

Część opisowa pracy doktorskiej mgr Julii Kociuban ujęta jest w 4 rozdziały poprzedzone wstępem i sfinalizowane rozdziałem podsumowującym.

W pierwszym rozdziale przedstawiona jest sylwetka Witolda Lutosławskiego – krótki rys biograficzny, określenie stylu kompozytorskiego oraz okresów twórczości, a także informacja o utworach pisanych na fortepian. W rozdziale drugim autorka w zwięzły sposób przedstawia główne założenia i cechy impresjonizmu francuskiego w muzyce (głównie u Debussy'ego i Ravela) oraz wpływu tych dwóch twórców na kształtowanie się estetyki kompozytorskiej Lutosławskiego. Doktorantka charakteryzuje krótko Sonatinę Ravela i określa ją jako utwór, którego cechy odnaleźć można w Sonacie Lutosławskiego. Rozdział trzeci dysertacji doktorskiej poświęcony jest rozważaniom na temat Sonat na fortepian w twórczości polskich kompozytorów XX wieku (Szymanowski, Bacewicz, Serocki). Krótki opis najbardziej reprezentatywnych utworów tego gatunku uzupełniony cytatami wypowiedzi samych kompozytorów oraz wykonawców ich dzieł daje sumaryczny obraz historii kształtowania się sonaty fortepianowej w polskiej muzyce XX wieku. Czwarty rozdział stanowi zasadnicze odniesienie się do tematyki głównej doktoratu ogniskując się wokół Sonaty Witolda Lutosławskiego. Autorka przedstawia proces powstania utworu, inspiracje (impresjonizm francuski, Szymanowski), opinie i wypowiedzi na temat utworu. W dalszej części pojawia się bardzo szczegółowa i dobrze przeprowadzona analiza wszystkich części pod kątem budowy formalnej, harmoniki, rytmiki, melodyki, dynamiki i koloru. Tezy zawarte w tekście słownym ilustrowane są przykładami nutowymi. Ostatnie trzy podrozdziały odnoszą się do zagadnień typowo wykonawczych i z punktu widzenia pianisty-wykonawcy wydają się najbardziej korespondować z częścią artystyczną pracy doktorskiej. Wspomniane podrozdziały dotyczą zagadnień pedałizacyjnych, aplikatury oraz realizacji oznaczeń muzycznych. Ten fragment części opisowej doktoratu również ilustrowany jest przykładami nutowymi. Doktorantka prezentuje i uzasadnia swoje wybory w zakresie stosowania pedału zwracając uwagę na prawie całkowity brak oznaczeń kompozytora w tej kwestii. Podobnie, zauważalny brak ze strony kompozytora sugestii dynamicznych i artykulacyjnych stanowił w wielu miejscach wyzwanie dla Pianistki. Odmienne rzecz się miała z aplikaturą, gdzie Lutosławski szczegółowo zaznaczył własne palcowanie. Tymczasem właśnie aplikatura ma prawo ulec zmianie i może być zastosowana – tak, jak słusznie twierdzi Doktorantka – zgodnie z predyspozycjami pianistycznymi wykonawcy w celu osiągnięcia najlepszego efektu interpretacyjnego.

Część opisowa pracy mimo, że nosi znamiona bardzo zwięzłej i lakonicznej, zawiera i podkreśla główne tezy, których sformułowanie w pracy niewątpliwie wpłynęło na interpretację Sonaty Lutosławskiego przez Doktorantkę. Sposób opisu jest logiczny i przekonujący, z drobnymi potknięciami językowymi typu stylistycznego. Liczne cytaty z bogatej bibliografii stanowią z pewnością dodatkowy walor tegoż opisu. Bardzo dobrze przeprowadzona analiza utworu stanowi trzon części opisowej, chociaż trochę szkoda, że punkt ciężkości został położony właśnie na aspekt badawczy formy, a mniej na szersze rozważania na temat własnych pomysłów i wyborów interpretacyjnych Doktorantki.

Konkluzja

Praca doktorska Pani mgr Julii Kociuban pt: "Emanacja charakterystycznych cech stylistycznych francuskich impresjonistów i ich znaczenie w procesie kształtowania Sonaty fortepianowej Witolda Lutosławskiego" prezentuje wysoki poziom wykonawczy i poznawczy. Realizację tego tematu przez Doktorantkę uważam za satysfakcjonującą. Poprzez wnikliwą, merytoryczną pracę artystyczną Pianistka ukazała główne cechy tyłu kompozytorskiego, a poprzez ich pryzmat determinanty wyborów interpretacyjnych. Przeprowadzona w sposób wzorcowy pod względem teoretycznym analiza utworu jest wynikiem własnych, niepowtarzalnych przemyśleń Autorki bazujących na Jej głębokiej wiedzy teoretycznej. Takie ujęcie tematu stanowi niewątpliwy wpływ na rozwój dyscypliny artystycznej reprezentowanej przez Doktorantkę, a tym samym jest istotnym wkładem w rozwój dziedziny sztuk muzycznych.

Na podstawie przedstawionej pracy doktorskiej stwierdzam, że Pani mgr Julia Kociuban posiada głęboką wiedzę w zakresie instrumentalistyki fortepianowej oraz umiejętności do prowadzenia samodzielnej działalności artystycznej. Bez wątplenia sprostала założonemu zagadnieniu artystycznemu i spełniła wymagania art. 13 ust. 1 z dnia 14 marca 2003 roku.

Pracę doktorską Pani mgr Julii Kociuban przyjmuję.

prof. dr hab. Mariola Cieniawa-Puchała